

გიორგი ჩხიკვიშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
სამართლისა და საერთაშორისო ურთი-
ერთობების ფაკულტეტის ასოცირებული
პროფესორი

**ევროპული რადიკალური მემარჯვენე პარტიების
თანამედროვე გამოწვევა**

ევროპის რადიკალური მემარჯვენე პარტიების გააქტიურება პირდაპირ კავშირშია აზროვნებისა და მოწყობის იმ წესის რღვევასა თუ შერყევასთან, რომელიც აქამდე იყო გაბატონებული განვითარებულ სამყაროში და რომელსაც ლიბერალური მსოფლიო წესრიგი ჰქვია. ევროპულ პოლიტიკაში მიმდინარე ფუნდამენტური ცვლილებები თავისი მასშტაბებიდან გამომდინარე ევროპელი პოლიტიკური კომენტატორებისა და მედიის მიერ „პოლიტიკურ მინისძვრად“ არის შეფასებული. პოლიტიკის ექსპერტთა ამგვარი შეფასება ევროპაში ძალთა ახალ კონფიგურაციას და აქედან გამომდინარე ნგრევის შიშს უკავშირდება. თავად ტერმინი „რადიკალიზმიც“ მომდინარეობს სიტყვა ფესვიდან (Radix) და ნიშნავს იმგვარი პოლიტიკის განხორციელებას, რომელიც გულისხმობს სისტემის ძირფესვიან გარდაქმნას.

თანამედროვე ეტაპზე ევროპაში მიმდინარე ურთულესმა პოლიტიკურმა პროცესებმა – ეკონომიკურ პერფორმანსთან ერთად მიგრაციისა და მულტიკულტურალიზმის პრობლემების მოუგვარებლობამ, ტერორიზმის საფრთხის გაძლიერებამ ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში და ევროპული იდენტობის პოლიტიკურმა და კულტურულმა კრიზისმა, ევროპული პოლიტიკის დღის წესრიგში დიდი წყვეტის შემდეგ კვლავ დააყენა რადიკალიზმის ახალი ტალღისა და კარდინალური ცვლილებების აუცილებლობა, რამაც გამოიწვია ულტრამემარჯვენე რადიკალების პოპულარობის ზრდა.

მათი პოლიტიკური ანატომიის შესწავლა და ანალიზი აქტუალურია ქართული საზოგადოების ინტერესების გადმოსახედიდანაც, რადგანაც რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ხელისუფლებაში შესაძლო მოსვლის შემთხვევაში ამ ძალების უმრავლესობის პოლიტი-

კური სიმპატიები პუტინის მიმართ და მათ მიერ ყირიმის ანექსიის ლეგიტიმაცია გარკვეული დაბრკოლება შეიძლება გახდეს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ტრადიციული მხარდაჭერისა და საქართველოს ევროინტეგრაციის პროცესებისათვის. ამიტომ მნიშვნელოვანია ამ პრობლემის გააქტიურება და დისკუსიის დაწყება სამომავლო კონკრეტული საგარეო პოლიტიკის სცენარების თაობაზე, რომლებიც რადიკალური მემარჯვენე ძალების ხელისუფლებაში მოსვლის შემთხვევაში თავიდან აგვაცილებს საქართველოს ევროინტეგრაციის პროცესის ნეგატიურ შედეგებს.

წარმოდგენილი სტატია არის ამ პრობლემის განხილვისაკენ გადადგმული მოკრძალებული ცდა, რომლის მიზანსაც შეადგენს დინტერესებული პირებისათვის ევროპის პარტიულ ლანდშაფტში წარმომობილი მემარჯვენე რადიკალიზმისაგან მომავალი საფრთხეების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება და ანალიზი.

საკვლევი თემის ამოცანაა რადიკალური მემარჯვენე ძალების გააქტიურების ტენდენციისა და რუსეთის ინტერესების თანხვედრას შორის მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის წარმოჩენა და კვლევა, რაც დაგვეხმარება თანამედროვე ევროპაში განვითარებული პოლიტიკური პროცესების ადექვატურ აღქმასა და შესაბამისი დასკვნების გაკეთებაში.

საკვლევ საკითხებად სტატიაში განხილულია რადიკალიზმის დუალისტური ბუნება, რადიკალური მემარჯვენე ძალების ახლო წარსულში მარგინალიზებული რადიკალური ჯგუფებიდან ანგარიშგასაწევ პოლიტიკურ ძალებად და არსებული ევროპული პოლიტიკის ალტერნატივებად ჩამოყალიბების დინამიკა, მათი ანტილიბერალური ხასიათი და სახიფათო კავშირები რუსეთთან. თუ პოსტ-ფაშისტურ ევროპაში, მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ ერთგვარი ტაბუ არსებობდა საჯარო პოლიტიკაში ფაშისტური ან ნეონაცისტური ჯგუფების ჩართვასთან დაკავშირებით, თანამედროვე ეტაპზე ამ ჯგუფების საჯარო სივრცეში ხშირი გამოჩენითა და ნორმალიზებით ეს ტაბუ ირღვევა და შესაბამისად, მსგავსი ჯგუფების არსებობა და ჩართულობა პოლიტიკაში უკვე კანონიერი ხდება.

აქვე განსაკუთრებით მინდა გავუსვა ხაზი იმ გარემოებას, რომ რადიკალური მემარჯვენე პარტიების (რმპ) ცნებაში ვგულისხმობ არა ევროპისთვის ტრადიციულ მემარჯვენე ბანაკს, ქრისტიან-დემოკრატიულ თანამეგობრობას, არამედ იმ პოლიტიკურ ორგანიზაციებს, რომლებიც მათგან განსხვავებით;

1. არ მიეკუთვნებიან ევროპისთვის ტრადიციულ მემარჯვენე ბანაკს, ქრისტიან-დემოკრატიულ თანამეგობრობას;

2. გამოირჩევიან ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული რიტორიკითა და სკეპტიციზმით საერთო ევროპული ინსტიტუტების მიმართ;

3. თავიანთ იდეოლოგიად აცხადებენ ნაციონალიზმის ურთიერთგანსხვავებულ ფორმებს, ეფუძნებიან უცხო-სომოშიშეობის ფენომენს, ავლენენ ნაკლებ მიმღებლობას, წინააღმდეგობას სხვადასხვა ტიპის უმცირესობის მიმართ;

4. ხასიათდებიან დემოკრატიის არალიბერალური ინტერპრეტაციების ან სულაც ავტორიტარიზმის მხარდაჭერით;

5. ხასიათდებიან პოპულისტური რიტორიკით, საზოგადოების ორ ჰომოგენურ და კონტრასტულ ჯგუფად დაყოფის ხედვით, მათ შორის არსებული კონფლიქტის პოლიტიკური პროცესის მთავარ საგნად გამოცხადების ტენდენციით [1].

სტატია შემდეგი სტრუქტურით არის წარმოდგენილი: 1. რადიკალიზმის დუალისტური ბუნება და რადიკალური მემარჯვენე პარტიების კლასიფიკაცია; 2. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ირიბი და მჭიდრო იდეოლოგიური და პერსონალური კავშირები რუს ბიზნესმენებთან, პოლიტიკოსებთან და დიპლომატებთან; 3. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების მიერ რუსეთის პოლიტიკის ლეგიტიმაცია; 4. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ექსტრემისტული დაჯგუფების მიერ პრო-რუსული და ანტი-უკრაინული ძალადობრივი ორგანიზაციების ინსტრუმენტალიზება; 5. დასკვნა

1. რადიკალიზმის დუალისტური ბუნება და რადიკალური მემარჯვენე პარტიების კლასიფიკაცია. რადიკალიზმი, რომელმაც უდიდესი როლი შეასრულა თანამედროვე მსოფლიო პოლიტიკის ფორმირების პროცესში, მსოფლიო პოლიტიკის კვლევის სხვა ობიექტებისაგან განსხვავებით შედარებით ნაკლებადაა შესწავლილი. სოციალურ მეცნიერებებში ის მეტწილად პოლიტიკურ კონტექსტზე არის დამოკიდებული – სხვადასხვა დროში, სხვადასხვა სივრცესა და საზოგადოებაში მან შესაძლოა სხვადასხვა მნიშვნელობა შეიძინოს.

ერთი მხრივ, ის შეიძლება გახდეს პოლიტიკური, რელიგიური, იდეოლოგიური, მსოფლმხედველობრივი და ფსიქოლოგიური ფენომენი, რომლისთვისაც დამახასიათებელი იქნება არსებულის მკვეთრი იდეური და ფსიქოლოგიური მიუღებლობა, ისეთი იდეებისა და განწყობების არსებობა ან ისეთი ქმედებების და პოლიტიკის გატარე-

ბა, რომელთა მიზანი იქნება არსებულის ძირფესვიანი, რადიკალური გარდაქმნა ან განადგურება; მაგრამ მეორეს მხრივ, რადიკალიზმი შეიძლება გამოიხატოს არსებულის, მისდამი პოზიტიური დამოკიდებულების შემთხვევაში, ყველა შესაძლო ცვლილებებისგან მტკიცე და უაპელაციო დაცვაში და ამ ცვლილებებისადმი მკვეთრ დაპირისპირებაში.

შესაბამისად, რადიკალური მემარჯვენე პარტიები (რმპ) ევროკავშირის ქვეყნებში განსაკუთრებული მრავალფეროვნებითა და მრავალგვარობით ხასიათდებიან – ერთ ოჯახში არიან გაერთიანებული სხვადასხვა წარმომავლობის პარტიები – როგორც სახელისუფლებო უმრავლესობის მქონე, კონსერვატიული ელიტიდან წარმოშობილი ჯგუფები, ასევე ევროპის ნაციონალური წარსულის სამართალმემკვიდრე პოლიტიკური ძალები, რომლებსაც იტალიელი მეცნიერი პიერო იგნაცი ტრადიციულ მემარჯვენე ექსტრემისტულ ძალებს უწოდებს.

სამეცნიერო პოლიტიკურ ლიტერატურაში რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ქოლგის ქვეშ განასხვავებენ რამოდენიმე ქვეჯგუფს – მემარჯვენე-პოპულისტებს (ნაციონალისტები), ევროპასკეპტიკურ ძალებს, „რეფორმისტთა და კონსერვატორთა“ და მემარჯვენე-ექსტრემისტების ჯგუფებს. თუმცაღა ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ მათი განსაზღვრების შესახებ საყოველთაო შეთანხმება მეცნიერთა შორის არ არსებობს და დებატები დღემდე გრძელდება, რადგან რადიკალური ძალების მრავალფეროვნების მიუხედავად, რადიკალურ მემარჯვენე პოლიტიკურ ორგანიზაციებში შემავალ ქვეჯგუფებს შორის არსებული მიჯნები ბუნდოვანებითა და რელატიურობით ხასიათდებიან. მათ გამაერთიანებელ რამოდენიმე კრიტერიუმში შედის მათი კავშირები რუსეთთან. სამწუხაროდ, მათი უმრავლესობა შეიძლება განვიხილოთ რუსეთის ინტერესების კონტექსტში: რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ნაწილი, რომლებიც ადრე ეთნიკური, რელიგიური და სექსუალური უმცირესობების საკითხებზე კონცენტრირდებოდნენ, უკრაინის კრიზისის შემდეგ ღიად უჭერენ მხარს რუსეთს, თანამედროვე რუსეთს იდეოლოგიურ და პოლიტიკურ მოდელად მიიჩნევენ და მჭიდრო იდეოლოგიური და პერსონალური კავშირები გააჩნიათ რუს ბიზნესმენებთან, პოლიტიკოსებთან და დიპლომატებთან; გარკვეული ძალები კი ირიბად უჭერენ მხარს რუსეთს, რადგანაც ამ ძალების ევროსკეპტიციზმი და იდეოლოგიური დაპირისპირება ლიბერალიზმთან შედის რუსეთის ინტერესებში. მათ მიერ ლიბერალური მსოფლიო წესრიგისა და პრინციპების

უარყოფა გლობალურ დონეზე რუსეთისთვის ხელფეხის გახსნასთან არის დაკავშირებული.

2. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ირიბი და მჭიდრო იდეოლოგიური და პერსონალური კავშირები რუს ბიზნესმენებთან, პოლიტიკოსებთან და დიპლომატებთან. მიუხედავად იმისა, რომ 2016 წლის 26 ნოემბერში ევროპარლამენტმა მიიღო რეზოლუცია, რომელიც მიზნად ისახავს რუსეთის მხრიდან მომავალი დეზინფორმაციისა და მტრული პროპაგანდის წინააღმდეგ ბრძოლას, რუსეთის სახელმწიფოს მიერ დაფინანსებული პროპაგანდა, ევროკავშირის დესტაბილიზაციისა და შიდა პოლიტიკაზე გავლენის მოხდენის მიზნით, კვლავაც გრძელდება და გავლენას ახდენს ევროკავშირის ქვეყნების შიდა პოლიტიკაზე. კრემლის სქემა „აქტიური ღონისძიებების“ (Активные мероприятия) საბჭოთა ტრადიციას ეფუძნება, რომლის მიზანიც სხვა ქვეყნებში პოლიტიკურ პროცესებზე გავლენის მოხდენაა. მოსკოვის სტრატეგია მოიცავს პოლიტიკური პარტიების, ორგანიზაციების მხარდაჭერასა და დეზინფორმაციის გავრცელებასა და გავლენის მოხდენას დასავლეთ ევროპის ქვეყნების შიდა პოლიტიკაზე. რუსეთი ერთადერთი ქვეყანა იყო, რომელიც შეეცადა, საფრანგეთში დაგეგმილ საპრეზიდენტო არჩევნებზე გავლენა მოეხდინა. ბრიტანული ანალიტიკური ცენტრის, Bakamo-ს ჩატარებული ახალი კვლევის თანახმად, ყოველი მეოთხე ინტერნეტ-ბმული, რომელსაც სოციალურ ქსელებში ფრანგი მომხმარებლები მიმართავდნენ წინასაარჩევნოდ, დეზინფორმაციას და ცრუ ახალ ამბებს შეიცავდა. აღნიშნულ ბმულებზე განთავსებული იყო ინფორმაცია, რომელიც პროევროპელი კანდიდატების წინააღმდეგ იყო მიმართული და რუსეთის გავლენის კვალს შეიცავდა. კვლევის ფარგლებში Bakamo-ს სპეციალისტებმა, დაახლოებით, 800 ვებგვერდი და ბოლო 6 თვის განმავლობაში გამოქვეყნებული 8 მილიონი ბმული გააანალიზეს. კვლევის თანახმად, ბმულების 19,2 %-ში „ჟურნალისტიკის სტანდარტები დაცული არ იყო“, გამოხატავდა „რადიკალურ იდეებს“ და დესტრუქციული შინაარსის გამავრცელებელი იყო. ბმულების 5% კავშირში იყო მითებთან ან შეთქმულების თეორიებთან [2]. ფრანგი ჟურნალისტიკის, პიერ ჰასკის მოსაზრებით, რუსული წყაროების გავლენა ყველაზე ძლიერი იყო ისეთ საკითხებში, როგორცაა ფრანგული იდენტობა, ანტიისლამიზმი, ანტიგლობალიზმი და სხვა. აღნიშნული რესურსების წყაროები მხარს უჭერდნენ ანტიდასავლურად განწყობილ ფრანგ პოლიტიკოსებს, მათ შორის, მარი ლე პენს, ჟან-ლუკ მელაშონსა და

ფრანსუა ფიონს, რომლის განცხადებებშიც შეიმჩნეოდა პრორუსული განწყობები. მარინა კაცონოვამ საფრანგეთის რადიკალური პარტიის – საფრანგეთის სახალხო ფრონტის მოქმედი ლიდერის მარლე პენის მიმართ შემდეგი კომენტარი გააკეთა: „ევროსკეპტიკოსი, ის მხარს უჭერს რუსეთს და შესაბამისად იდეალური კანდიდატია... ძნელია არ გიყვარდეს“.

შესაბამისად, რუსი პროპაგანდისტების გამოკვეთილი ფავორიტიც ლოიალურადაა განწყობილი ოფიციალურ მოსკოვთან და თვლის, რომ ნაციონალური ინტერესების არსებობის შემთხვევაში, საფრანგეთმა უნდა ითანამშრომლოს ნებისმიერ შესაძლო ძალებთან იქნება ეს „დემოკრატიული თუ არა“; როგორც „დე გოლი გაერთიანდა სტალინთან ნაციზმის დამარცხების მიზნით“. მარინი მოსკოვთან პარტნიორობის აუცილებლობას საფრანგეთის ენერგოუსაფრთხოებით ხსნის. „რუსი ერი ძალიან ძლიერი ერია, მათ საკუთარი არჩევანი გააკეთეს. იმის დამიუხედავად, მომწონს თუ არა ეს არჩევანი, არაფერი იცვლება. უნდა იყოს თუ არა რუსეთი მაგალითი საფრანგეთისთვის? არა. უნდა იყოს თუ არა რუსეთი საფრანგეთის მოკავშირე? კი. იგივე შემთხვევაა აშშ-სთანაც“, – განაცხადა მარინ ლე პენმა CNN-თან ინტერვიუში [3]. თუ მე გავხდები პრეზიდენტი, საფრანგეთს რუსეთთან კარგი ურთიერთობა ექნება“[4] – აღნიშნა საფრანგეთის პრეზიდენტობის კანდიდატმა და ლიად გამოხატა მხარდაჭერა რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსიაზე 2017 წელს, როცა CNN-ზე ქრისტიანე ამანპურთან ინტერვიუში განაცხადა „უკრაინაში იყო სახელმწიფო გადატრიალება და არა ყირიმის ანექსია, „რუსეთი ყირიმში არ შეჭრილა. ყირიმი რუსეთის ტერიტორიის ნაწილია, ეს ყოველთვის ასე იყო. ყირიმის მოსახლეობა თავს რუსად თვლის. ხალხის უმრავლესობამ გადაწყვიტა, რომ ისინი რუსეთს ეკუთვნიან. ასე, რომ ჩვენ ვერ ვიქნებით დემოკრატები მხოლოდ მაშინ, როდესაც ჩვენ ეს გვანწყობს, ხოლო როცა არ გვანწყობს დემოკრატიის პრინციპებს უგულვებლევყოფთ“ [5]. ულტრამემარჯვენე ეროვნული ფრონტის ლიდერი რუსეთის წინააღმდეგ დაწესებულ სანქციებს სრულ სისულელეს უწოდებს, რომელმაც „ვერც ერთი პრობლემა ვერ მოაგვარა, ვერ გააუმჯობესა ევროკავშირის ქვეყნების მდგომარეობა. შედეგად მხოლოდ ეკონომიკური პრობლემები მივიღეთ“ [6]. ამიტომ გაპრეზიდენტების შემთხვევაში ის მაქსიმალურად სწრაფად მოუხსნის რუსეთს დაწესებული სანქციებს – განაცხადა მარინმა მოსკოვში უკანასკნელი ვიზიტისას. ამასთანავე, ცნობილი გახდა, რომ 2014 წელს ლე

პენის პარტიამ, „ეროვნულმა ფრონტმა“ ჩეხეთში რეგისტრირებული რუსული ბანკიდან ისესხა 9 მილიონი ევრო [7], რაც კიდევ უფრო აძლიერებს ეჭვებს იმის შესახებ, რომ ეს პოლიტიკური ძალა ირიბად რუსეთთან არის დაკავშირებული. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების გარკვეული ძალები, კერძოდ, ევროსკეპტიკოსები, მაგ. „დიდი ბრიტანეთის დამოუკიდებლობის პარტია (UKIP)“, იტალიური მოძრაობა „ხუთი ვარსკვლავი“ და სხვა, ირიბად უჭერენ მხარს კრემლის პოლიტიკას. მათ შესაძლოა პირდაპირი კონტაქტები არ ქონდეთ რუსეთთან, მაგრამ ამ ძალების ევროსკეპტიციზმი და იდეოლოგიური დაპირისპირება ლიბერალიზმთან შედის რუსეთის ინტერესებში. მათ მიერ ლიბერალური მსოფლიო წესრიგისა და პრინციპების უარყოფა გლობალურ დონეზე რუსეთისთვის ხელფეხის გახსნასთან არის დაკავშირებული.

ევროპის რადიკალური მემარჯვენე პარტიების უმრავლესობას კი პირდაპირი იდეოლოგიური და პერსონალური კავშირები აქვს რუს ბიზნესმენებთან, პოლიტიკოსებთან და დიპლომატებთან. კერძოდ, ავსტრიის ყველაზე პოპულარულ ულტრა-მემარჯვენე პარტიას „ავსტრიის თავისუფლების პარტიას“ (FPÖ) პირდაპირი კავშირები აქვს რუსეთის მმართველ პარტიასთან „ერთიანი რუსეთი“. 2016 წლის 19 აპრილს ავსტრიის თავისუფლების პარტიამ რუსეთის მმართველ პარტიასთან (ერთიანი რუსეთი) ხელი მოაწერა თანამშრომლობის ხუთწლიან შეთანხმებას. შეთანხმება ვენას და მოსკოვს შორის პოლიტიკური და ეკონომიკური კავშირების, მეგობრობისა და ახალგაზრდა თაობების განათლების განმტკიცებას ისახავს მიზნად. პარტიას პირდაპირ კავშირი აქვთ ასევე მართლმადიდებელ ოლიგარქ კონსტანტინ მალოფეევთან, რომელიც ევროპაში ექსტრემისტულ ქსელებს აფინანსებს.

საბერძნეთის მემარჯვენე რადიკალურ პარტიას – „ოქროს განთიადს“ მჭიდრო კავშირები აქვს რუსეთის ნეო-ნაციისტურ ჯგუფთან „Русский Обряд“, რომელსაც თავის მხრივ ფარული კავშირები აქვს რუსეთის საიდუმლო სამსახურებთან და პუტინის პოლიტიკურ პარტიასთან „ერთიანი რუსეთთან“. რუსეთის მთავარი იდეოლოგი, ალექსანდრ დუგინი „ოქროს განთიადს“ ღიად უჭერდა მხარს.

2017 წლის მარტში იტალიის ჩრდილოეთ ლიგის პარტიამ ხელი მოაწერა „თანამშრომლობის შეთანხმებას“ იმ დროისთვის რუსეთის დუმის სპიკერ სერგეი ყელეზნიაკთან, რომელიც რუსეთის მმართველ პარტიას წარმოადგენს.

ცენტრალურ-აღმოსავლეთ ევროპის მემარჯვენე რადიკალური ორგანიზაციებიდან რუსეთის ერთგვარ დასაყრდენს ევროპაში წარმოადგენს თავად ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოს, უნგრეთის პრეზიდენტი ვიქტორ ორბანი, რუსეთის პრეზიდენტი ვლადიმერ პუტინის გულითადი მხარდამჭერი და პარტნიორი, რაც აისახა არამართო პრეზიდენტის პოლიტიკურ რიტორიკაში, არამედ ისეთ სფეროებზეც, როგორცაა ენერგეტიკული თანამშრომლობა სტრატეგიულ დონეზე, რომლის ნაწილიც არის რუსული ფულით 10 მილიარდიანი (ევრო) ატომური ელექტროსადგურის აშენება უნგრეთში (Paks II) და ბუნებრივ აირთან დაკავშირებული ის გრძელვადიანი კონტრაქტები, რომლებიც უნგრეთსა და რუსეთს აკავშირებს. გარდა ამისა, უნგრეთი ხელს უწყობს საკუთარ მოქალაქეებში რუსული კულტურის დამკვიდრებასაც, რაც გამოიხატება რუსული წერა-კითხვისა და კულტურის გამავრცელებელი ცენტრების გახსნაში ადგილობრივი უნივერსიტეტების ბაზებზე, ამასთანავე, უნგრეთის სახელმწიფოს მიერ 9 მილიონი დოლარის გამოყოფაში რუსული ეკლესიის რესტავრაციის მიზნით ქალაქ ჰევიცში. რუსეთის პოლიტიკის სტრატეგიის მიზანი ამ რეგიონში ასევე იმ სისუსტეების გამოყენებაა, რომლებიც ცენტრალურ-აღმოსავლეთ ევროპას მემკვიდრეობით მოსდევს: წარსული დაპირისპირებები საზღვრებისა და ტერიტორიების გამო, ნაციონალისტურ-სეცესიონისტური ტენდენციები, ერების სიძლიერის აღდგენის მომხიბვლელი შოვინისტური იდეოლოგიები. მაგალითად, უნგრეთის „65 საგრაფოს ახალგაზრდული მოძრაობა“ უნგრეთის საზღვრებს გასცდა და აცხადებდა, რომ უკრაინის კარპატები უკრაინის ტერიტორიას არ ეკუთვნოდა, ხოლო ყირიმის ანექსია უნგრეთს უკრაინის კარპატებისა და ტრანსილვანიის დაბრუნებაში დაეხმარებოდა [8].

3. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების მიერ რუსეთის პოლიტიკის ლეგიტიმაცია. ერთია, რომ რადიკალური მემარჯვენე პარტიები თანამშრომლობენ რუსეთთან, მაგრამ გაცილებით საშიში (განსაკუთრებით კი ჩვენი ქვეყნისათვის) არის ის ფაქტი, რომ ეს ძალები ახდენენ რუსეთის პოლიტიკის ლეგიტიმაციასაც, კერძოდ,

- 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომის დროს უნგრეთის, სლოვაკეთისა და ბულგარეთის ნეო-ფაშისტურმა პარტიებმა რუსეთის საქართველოში ინტერვენციას მხარი დაუჭირეს.

- 2014 წელს დამოუკიდებლობის შესახებ ყირიმში ჩატარებულ რეფერენდუმს დაკვირვებლების სტატუსით ესწრებოდნენ შემდეგი

ულტრა-ნაციონალისტური პარტიები: ბულგარეთის ატაკა, ბელგიის ფლამანდური ინტერესი, იტალიის ჩრდილოეთის ლიგა, უნგრეთის იობიკი. მემარცხენე ფლანგიდან კი გერმანიის მემარცხენე პარტია, საბერძნეთის კომუნისტური პარტია და პოლონეთის მემარცხენე დემოკრატების ალიანსი.

- 2014 წლის მაისში ქალაქ ვენაში ალექსანდრ დუგინმა გამართა საიდუმლო შეხვედრა ევროპის ულტრა ნაციონალისტურ და ნეო-ფაშისტურ პოლიტიკურ პარტიებთან. შეხვედრას ასევე ესწრებოდა საფრანგეთის მემარცხენე პარტია სირიზა. დუგინის ინიციატივა იყო ევროპაში ანტილიბერალური განწყობების მობილიზების მიზნით რუსეთთან „საღვთო ალიანსის“ შექმნა, რომლის სახელიც 1815 წელს რუსეთის დომინირებით ჩამოყალიბებული ალიანსიდან მომდინარეობს, რომელიც ევროპაში დემოკრატიული სწრაფვების ჩახშობას ისახავდა მიზნად. ვენის შეხვედრას აფინანსებდა დასავლური სანქციების შავ სიაში შესული და პუტინთან დაახლოებული ბიზნესმენი კონსტანტინ მალოფევი, რომელიც იმავდროულად აღმოსავლეთ უკრაინაში პრორუს სეპარატისტებს აფინანსებს.

- იგივე პარტიები (მაგალითად, ავსტრიის თავისუფლების პარტია, საბერძნეთის ოქროს განთიადი) 2014 წელს ყირიმის ანექსიის გამო რუსეთზე დაკისრებულ სანქციებს ეწინააღმდეგებოდნენ; ყირიმსა და აღმოსავლეთ უკრაინაში უკანონო არჩევნებში სადამკვირვებლო მისიებში ასევე მონაწილეობდნენ პოლონეთის რადიკალური პარტიის „ზმიანას“ ლიდერი მათეუმ პისკორსკი, 2012-2014 წლებში მას კრემლი აფინანსებდა (პისკორსკი ამჟამად რუსეთის ჯამშობისთვის იხდის სასჯელს) და უნგრეთის რადიკალური მემარჯვენე პარტიის „იობიკის“ წევრი და ევროპარლამენტარი ბელა კოვაჩი, რომელსაც ამჟამად ბრალად ედება რუსეთის სასარგებლოდ ჯამშობა. ბრალდება მოიცავს ფინანსურ თაღლითობასა და დოკუმენტების გაყალბებას, რამაც ევროპარლამენტის ინსტიტუტების ფინანსური ზიანი გამოიწვია.

- ჩეხეთის ულტრა-ნაციონალისტური პარტიის „თავისუფლება და პირდაპირი დემოკრატია“ დეპუტატები რუსეთის პოლიტიკის ლეგიტიმაციას სხვადასხვა მეთოდებით ახდენენ: ადგენენ დღის წესრიგს, რომ რუსეთი აგრესორი არ არის, რუსეთის გავლით მოგზაურობენ ანექსირებულ ყირიმში, პერიოდულად ატარებენ პრორუსულ კონფერენციებს.

4. რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ექსტრემისტული დაჯგუფების მიერ პროორუსული და ანტიუკრაინული ძალადობრივი ორგანიზაციების ინსტრუმენტალიზება. მემარჯვენე პროორუსული ულტრა-ნაციონალისტური ძალები პოლიტიკურ დეკლარირებაზე უფრო შორს მიდიან და ქმნიან არაფორმალურ გასამხედროებულ დაჯგუფებებს, რომლებშიც განსაკუთრებული წარმატებით აღწევს კრემლი. იმის გამო, რომ ეს დაჯგუფებები მცირე ზომის და ადვილად მანიპულირებადები არიან, კრემლისთვის მათი მოსყიდვა და კონტროლი მარტივია.

უნგრულმა ორგანიზაციამ „პოლიტიკური კაპიტალი“ გამოაქვეყნა კვლევა „პროორუსი ექსტრემისტული ჯგუფების საქმიანობა ცენტრალურ-აღმოსავლეთ ევროპაში“, რომელიც ცენტრალურ-აღმოსავლეთ ევროპაში რუსეთის მიერ მხარდაჭერილი ულტრა-მემარჯვენე პოპულისტური პარტიების, ექსტრემისტული ორგანიზაციებისა და გასამხედროებული დაჯგუფებების საქმიანობას ეხება. კვლევა ერთი წლის მანძილზე ევროპის ხუთ ქვეყანაში – ავსტრიაში, ჩეხეთში, უნგრეთში, პოლონეთსა და სლოვაკეთში ჩატარდა.

პროორუსული, ანტიუკრაინული რადიკალური და ექსტრემისტული ორგანიზაციები და მათი დესტაბილიზაციური ქმედებები

ქვეყანა	ორგანიზაცია	ქმედებები
ჩეხეთი	ნაციონალური დემოკრატია (National Democracy) / ნაციონალური სახალხო გვარდია (National Home Guard)	არალეგალური დონეცის სახალხო რესპუბლიკის „საკონსულტო“ დაარსება 2016 წელს.
უნგრეთი	მოდრაობა უკეთესი უნგრეთისთვის (Jobbik)	ევროკავშირის წინააღმდეგ რუსეთის ფედერაციისთვის ვაშუშობა (გამოძიება დაიწყო 2014 წელს)
უნგრეთი	Hidfo.ru პორტალი	უნგრეთის მთავრობა უკრაინისთვის T-72 ტანკების მიყიდვაში დაადანაშაულა. ეს ყაზბი სიახლე 2014 წელს კრემლის პრეს რელიზშიც აისახა.
უნგრეთი	უნგრეთის ნაციონალური ფორნტი	სამხედრო წვრთნა Airsoft გრუპ-ს წევრებთან ერთად ¹
სლოვაკეთი	სლოვაკეთის აღორძინების მოძრაობა (Slovak Revival Movement)	პარტნიორობა „სახალხო ასამბლეასთან“ ² , სეპარატისტი მებრძოლების რეკრუტირება 2014 წელს.
პოლონეთი	Zmiana! ახალ მემარჯვენეთა კონგრესი (Congress of the New Right)	დასავლეთ უკრაინაში მეორე მსოფლიო ომის ძეგლების მიზნით სიძულვილით მოტივირებული დანაშაული 2014 წელს.
ავსტრია	იდენტობის მოძრაობა (Identitarian Movement)	ლტოლვილთა საწინააღმდეგო პროტესტები, რომლებიც ალექსანდრ დუგინის იდეოლოგიათა ინსპირირებული.

1 Airsoft თამაშია ცეცხლსასროლი იარაღის მოდელებით. ამ იარაღების გამოყენებით სამხედრო დანაყოფების ტაქტიკური მომზადებაც არის შესაძლებელი.

2 მართლმადიდებელ-პატრიოტული ორგანიზაცია, რომლის მიზნებიც „ლიბერალ-ტებთან“ და დასავლურ ღირებულებებთან ბრძოლა, მართლმადიდებლობის მხარდაჭერა და ტრადიციული ოჯახური ღირებულებების შენარჩუნებაა [9].

დასკვნა. ამგვარად, ზემოაღნიშნულიდან შეიძლება დავასკვნათ, რომ საერთაშორისო წესრიგის თანამედროვე განზომილებაში რადიკალური მემარჯვენე პოლიტიკური ძალების გააქტიურება ევროპაში საერთაშორისო საზოგადოების ყურადღებას იქცევს. ამ ძალების ევროსკეპტიციზმი და ანტიამერიკანიზმი ნაყოფიერ ნიადაგს უქმნის კრემლის მცდელობებს, რომ არა მხოლოდ ირიბად მოახდინოს გავლენა ევროპის ქვეყნების პოლიტიკურ პროცესებზე, არამედ მოახდინოს ძალადობრივი ორგანიზაციების ინსტრუმენტალიზება.

ამავე დროს, უნდა აღინიშნოს რადიკალური მემარჯვენე პარტიების ნაწილის შეხედულებების ტრანსფორმაციის დინამიკა. მიუხედავად იმისა, რომ, რადიკალური მემარჯვენე პოლიტიკური პარტიები ერთმნიშვნელად ლიბერალურთან შედარებით უფრო მონყვლადნი არიან ავტორიტარიზმის წინაშე, რადიკალიზმსა და პოპულისტურ ნაციონალიზმს, დემოკრატიული ინსტიტუციებისა და ხელისუფლების სხვადასხვა შტოებს შორის დემოკრატიული განვითარებისთვის საჭირო დაბალანსების და კონტროლის მექანიზმების მყარი არსებობის შემთხვევაში, ავტორიტარული გადახრების წინააღმდეგ იმუნიტეტი აქვს, რაც დასტურდება რამოდენიმე ქეისის შემთხვევაში დასავლეთ ევროპის მაგალითზე. აქ ევროპარლამენტში გამარჯვების შემდეგ, ხალხის ზენოლის შედეგად მოხდა გარკვეული რადიკალური ძალების მიერ ფუნდამენტური შეხედულებების ტრანსფორმაცია და მათ დაიწყეს საუბარი არა ევროპული იდეის უარყოფაზე, არამედ მხოლოდ მათთვის მიუღებელი იდეებისა და ლიბერალური პრინციპების იდეოლოგიურ გადასინჯვზე, თუმცა, სამწუხაროდ, არ გადაუხედიათ დამოკიდებულებებისათვის რუსეთის მიმართ, რაც ამ ძალების კიდევ უფრო გააქტიურების შემთხვევაში სერიოზული გამოწვევა შეიძლება გახდეს საქართველოს სამომავლო განვითარების ევროპული პერსპექტივისათვის.

დამონმებული წყაროები და ლიტერატურა:

1. ლ. ლორთქიფანიძე, რადიკალური მემარჯვენე პარტიების განვითარების ძირითადი ტენდენციები ევროკავშირის წევრ ქვეყნებში (2010-იანი წლების მაგალითზე), 2018. file:///C:/Users/User/Downloads/93-438-1-PB.pdf).
2. EU ASSOCIATION AGREEMENT, <http://eugeorgia.info/ru/latest-article/348/ruseti-ertaderti-qveyanaa-romelic-safrangetshi-sapreziden>

to-archevnebze-gavlenis-moxdenas-cdilobs/.

3. მ. ტაბატაძე, რატომ უნდა ადარდებდეს საქართველოს მარი ლე პენი. საქართველოს პოლიტიკის ინსტიტუტი, 2017, <http://gip.ge/ge/>.
4. <http://www.tabula.ge/ge/story/114654>.
5. <http://www.tabula.ge/ge/story/118645-le-peni-ruseti-kirimshi-ar-shechrila-kirimi-koveltvis-rusetis-natsili-iko>.
6. <http://www.tabula.ge/ge/story/118645-le-peni-ruseti-kirimshi-ar-shechrila-kirimi-koveltvis-rusetis-natsili-iko>,
7. <http://eugeorgia.info/ru/latestarticle/348/ruseti-ertaderti-qveyanaa-romelic-safrangetshi-saprezidento-archevnebze-gavlenis-moxdenas-cdilobs/>.
8. ს. გელავა, მითების დეტექტორი, თბილისი, 2018. <https://www.mythdetector.ge/ka/myth/obiektivis-camqvanis-mtkitsebit-neo-pash-istebbs-ara-ruseti-aramed-ashsh-akhalisebs>.
9. <https://www.mythdetector.ge/ka/research/sidzulvilit-rusetidan-kvleva-pro-rusi-ekstremistuli-jgupebis-sakmianobaze-tsentralur>.

Giorgi Chkhikvishvili

*Associate Professor, Georgian
Technical University*

Modern Challenges of European Radical Right-Wing Parties

Summary

The article "Modern Challenges of European Radical Right-Wing Parties" discusses and analyzes challenges derived from activated radical right-wing parties in modern Europe. Special attention is paid to those dangers which are directly related to the shaking of the rules of thinking and arrangement that was prevailed in the developed world and which are called the liberal world order; Likewise, a causal link is shown between the tendency to activate radical right-wing forces and the alignment of Russia's interests.